

САМОДІЯЛЬНА ХУДОЖНЯ ТВОРЧИСТЬ ЯК СКЛАДНИК КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Проаналізовано самодіяльну художню творчість як одну з важливих форм культурологічної роботи у вихованні воїна-патріота України на основі усвідомлення ним національно-історичних традицій та духовної спадщини українського народу. Особлива увага приділяється розгляду суті культурологічної роботи з військовослужбовцями у Збройних силах України. Робиться висновок щодо важливої ролі самодіяльної художньої творчості у національно-патріотичному вихованні військовослужбовців.

Ключові слова: культурологічна робота, художня самодіяльність, національно-патріотичне виховання, Збройні сили України, військовослужбовці.

За часів існування незалежної України й творення її Збройних сил постійно поставало та постає питання про зміст і спрямування процесів формування особистості захисника Вітчизни, офіцера, воїна, невіддільних від формування його духовності, тобто засвоєння та практичного використання ним історико-культурної спадщини, духовного потенціалу своєї нації. Глибокі перетворення в усьому громадському житті, в політичній структурі України як суверенної незалежної держави та сучасна соціально-культурна ситуація, в якій відбувається процес будівництва та розвитку Збройних сил, ставлять нові високі вимоги до виховання українського народу, його військовослужбовців та використання в цій справі здобутків культури. Проведення культурологічної роботи має особливо велике значення у військових колективах, адже вона покликана впливати на національно-патріотичне, військове, моральне та естетичне виховання воїнів.

Проведення Збройними силами України (далі – ЗСУ) операції Об'єднаних сил (далі – ООС) на Сході нашої держави потребує принципового перегляду підходів щодо завдань, змісту, форм та методів культурологічної роботи з особовим

складом ЗСУ. Культурологічна робота разом з іншими складниками морально-психологічного забезпечення вирішує важливі питання у вихованні особового складу, знятті психологічного напруження серед військовослужбовців і виконує низку інших функцій, визначених її змістом.

Метою статті є аналіз ролі самодіяльної художньої творчості як однієї з важливих форм культурологічної роботи у вихованні воїна-патріота на основі усвідомлення ним національно-історичних традицій та духовної спадщини українського народу.

Сьогодні в частинах і підрозділах ЗСУ набутий певний досвід роботи щодо виховання воїнів із залученням засобів художньої самодіяльності, але він ще недостатньо вивчений і узагальнений, слабо використовується насамперед досвід найкращих частин і підрозділів, спостерігається низький рівень інформаційного забезпечення цієї роботи. Гостро стоїть питання і про наукове забезпечення виховання засобами художньої самодіяльності, розробку нових шляхів, напрямів, програм та досліджень із виховання воїнів засобами самодіяльної художньої творчості, мистецтва.

Серед науковців, які досліджували організацію культурологічної роботи у війську, слід назвати В. Аніковича, І. Подобіда, Е. Кирпича, Б. Комського, В. Ремізова, П. Ченцова. Нині здебільшого праці й твердження названих авторів вимагають певних коректувань та переосмислень.

Опосередковано, через вивчення інтелектуальних процесів та взаємодії пізнання з різними сферами людського духовного життя, проблему організації культурологічної роботи у військах досліджували О. Бойко, М. Козирев, В. Темко, М. Варій та ін.

Але проблема формування системи виховання воїна засобами мистецтва, художньої самодіяльності в Україні залишається все ще не вивчена повною мірою. Потребують глибшого узагальнення історичний досвід, проблеми його трансформації в практиці сьогодення, розвиток новітніх форм і методів роботи клубів щодо розвитку художньої самодіяльності у військових частинах, розвиток творчих здібностей учасників самодіяльного художнього колективу, виховання воїнів засобами мистецтва тощо.

Згідно з наказом Генерального штабу ЗСУ від 4 січня 2017 р. № 4 «Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних силах України», культурологічна робота – це напрям інформаційно-пропагандистського забезпечення, який полягає в цілеспрямованій діяльності посадових осіб органів військового управління, командирів (начальників) щодо організації заходів дозвілля й відпочинку військовослужбовців, працівників ЗСУ та членів їхніх сімей. Ця робота ґрунтується на засадах української культури та мистецтва, багатовікових національних звичаях і традиціях. Вона реалізується способом: проведення культурно-мистецьких заходів, які спрямовані на формування та підтримання стійкого морально-психологічного стану, зняття негативних емоційних наслідків, відновлення моральних, психічних та

фізичних сил, мобілізації особового складу військ (сил) на успішне виконання завдань за призначенням [2].

Особлива важливість і актуальність культурологічної роботи з військово-службовцями ЗСУ зумовлені низкою причин:

1) необхідністю всебічного аналізу, набутого на сьогодні, досвіду з формування й задоволення естетичних потреб воїнів та його використання в процесі культурологічної роботи з метою її вдосконалення й досягнення максимальної ефективності;

2) потребами оволодіння спадщиною минулих поколінь, багатствами світової цивілізації та належним ставленням до культурних цінностей минулого;

3) необхідністю запровадження в роботі з військовослужбовцями ЗСУ принципово нових підходів у розвитку самодіяльної художньої творчості;

4) потребами удосконалення культурологічної роботи, пропаганди національних цінностей;

5) нагальною необхідністю виходити за межі суто просвітницької та пропагандистської роботи з метою здійснення своєчасної та ефективною соціальної допомоги військовослужбовцям, особливо у сфері їхнього освітнього, морального та культурного розвитку.

Визначаючись як один зі складників системи морально-психологічного забезпечення, культурологічна робота суттєво впливає на стан справ військового колективу. Отже, суть культурологічної роботи у військових формуваннях України полягає: у впровадженні комплексу культурних та мистецьких заходів щодо реалізації напрямів виховної роботи; у формуванні в особового складу позитивного ставлення до військової служби на основі усвідомлення національно-історичних традицій та духовної спадщини українського народу; у поширенні роботи культурно-освітніх закладів; в організації дозвілля особового складу; у розвитку шефських стосунків тощо.

Складниками військової культури є культура мислення, керівництва та підпорядкування, дисциплінарна, штабна, воєнно-політична та національно-історична культура, військово-патріотичне виховання, культура спілкування й мовна культура, культура поведінки та взаємин, фізичне вдосконалення та здоровий спосіб життя, правова культура [5, 52]. Кожен із цих складників здатен реалізуватись у фактори бойової готовності військ (сил), у складники перемоги над супротивником у бою. Неповага до питань культури у військовій сфері впливає на зниження бойових можливостей військ, призводить навіть до вихолощення самого морально-етичного складника служіння Батьківщині [1].

Завдяки сприйняттю прекрасного в природі й мистецтві ми відкриваємо прекрасне в самих собі. «Тримавши в руках скрипку, людина не здатна вчинити погане», – стверджує давня сентенція, приписувана видатному українському мислителю Григорієві Сковороді [4, 47]. Зло і справжня краса несумісні. Є чимало джерел, що живлять естетичну культуру. Помітною в цьому контексті є роль

армійських культурних установ (клуб, Будинок офіцерів, музичний ансамбль тощо).

Важливе місце в культурологічній роботі належить самодіяльній художній творчості. Вона формує у великої маси воїнів відчуття військового товариства, усвідомлення свого суспільного обов'язку щодо захисту Батьківщини, підвищення соціальної активності, сприяє їхньому всебічному гармонійному розвитку. Самодіяльна художня творчість – це одна з форм народної творчості, що вбирає в себе продукування й відтворення зразків художньої спадщини силами самодіяльних виконавців у години дозвілля.

Художню самодіяльність правомірно розглядають як діяльність, спрямовану на створення нових художніх цінностей, розвиток естетичного світу воїнів. Елемент новизни є неодмінним атрибутом самодіяльної художньої творчості. Він реалізується як у змінах особистості учасника самодіяльності, так і у створенні безпосередньо зразків мистецтва – конкретного прояву художнього сприймання світу особистістю. Творчий характер армійської художньої самодіяльності стимулює розвиток творчості й у професійній військовій діяльності. Формуючи особистісні якості воїнів (наприклад, креативність мислення, відповідальність, упевненість, принциповість, самовладання), художня самодіяльність активно впливає на ефективність виконання ними службових обов'язків, оволодіння військовими знаннями. Розвиваючи творчу думку, художня самодіяльність тим самим допомагає військовослужбовцю виробляти творче ставлення й до військової справи.

Значення самодіяльної художньої творчості для розвитку особистості воїнів виявляється й у тому, що вони не обмежуються сприйманням художніх творів, а самі виступають творцями мистецьких цінностей. Безпосередня участь у процесі творчості сильніше і швидше пробуджує в особистості творця, ніж споглядання зразків мистецтва.

Слід зазначити, що художня самодіяльність повторює види, які існують у професійному мистецтві (образотворче мистецтво, живопис, графіка, музика, цирк, художнє читання, художня фотографія, хореографія, театр тощо). Творча робота в самодіяльних художніх військових колективах має поєднуватись із виховною та навчально-пізнавальною і включати:

- 1) ознайомлення із загальною історією мистецтва, з особливостями окремих його видів, процесами, що відбуваються в художній самодіяльності, тенденціями розвитку окремих її жанрів та фольклору, а також обговорення питань формування репертуару. Репертуар колективу художньої самодіяльності формується із творів вітчизняної художньої літератури, драматургії, музики, хореографії тощо, а також кращих зразків вітчизняної та закордонної класики, багатонаціонального мистецтва народів України. Репертуар самодіяльних творчих колективів має спиратися на патріотичне, моральне й естетичне виховання;

- 2) використання колективів театального мистецтва (театральних, музично-драматичних колективів, театрів поезії та мініатюри, агітбригад, гуртків

художнього читання), де проводяться заняття з акторської майстерності, техніки мовлення й художнього читання, постановки голосу, що включають роботу над різними сценками-мініатюрами, тематичною програмою, літературною або літературно-музичною композицією, поетичним твором або циклом віршів. Інтерес до театрального жанру в ЗСУ визначається його дієвістю, видовищністю, простотою постановки, невеликою кількістю учасників, мобільністю, злободенністю. Популярними у військовослужбовців є театри солдатської сатири. Матеріал для них береться з життя: з фактів діяльності частини (підрозділу), повідомлення газет, памфлети, фейлетони та ін. Гостра сатира викриває недоліки в бойовому навчанні й службі особового складу, порушення військової дисципліни тощо.

Аматорський театр, у якому виконавцями є непрофесійні актори, поєднує в собі всі жанри відповідно до складу і творчих можливостей колективу з урахуванням також глядацьких смаків. Склад аматорського театрального колективу налічує не менш ніж 15 осіб, театрального колективу малих форм – не менш ніж 10 осіб;

3) використання колективів музичного мистецтва (академічних хорів і ансамблів, хорів народної пісні, вокальних ансамблів, ансамблів пісні й танцю, духових оркестрів, оркестрів народних інструментів, естрадних оркестрів, вокально-інструментальних ансамблів), у яких плануються заняття з вивчення музичної грамоти, історії й теорії музики, хорового мистецтва, постановки голосу; розучування хорових творів із супроводом і без супроводу, розучування творів із солістами й ансамблями; розучування партій ансамблів, хорів, проведення загальних репетицій; навчання (за бажанням і можливостями) гри на музичних інструментах; проведення оркестрових занять із розучування партій тощо;

4) використання колективів хореографічного мистецтва (народного, класичного, естрадного, спортивного, етнографічного та бального танців), у яких проводяться заняття з вивчення історії й теорії хореографії; розучування сольних, групових, бальних танців, хореографічних мініатюр, композицій, сюжетних постановок. Завдання танцювальних колективів полягають у тому, щоб засобами та образами хореографії розкривати й утверджувати любов до військової професії. Основними жанрами хореографічного мистецтва є класичний, народний, естрадний та бальний танці. Найпоширенішим у самодіяльній творчості є народний танець, заснований на народних мелодіях. Армійські танці є побутовим жанром, у якому використовують рухи народного танцю.

Самодіяльні ансамблі народного танцю повинні мати в своєму репертуарі українські сюжетні, фольклорні, обрядові, народні хореографічні композиції і танці довільної тематики. Бальна хореографія – у своєму класичному виконанні є синтезом мистецтва і спорту. Репертуар ансамблів бального танцю становлять латиноамериканські композиції, вальси, сюжетні танці. Сучасна хореографія – поєднання різних стилів і жанрів. Вона є на сьогодні однією з найпопулярніших;

5) використання колективів образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва (колективи самодіяльних живописців, графіків, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва), у яких проводяться заняття з вивчення історії образотворчого мистецтва, графіки, ужиткових мистецтв – різьблення, карбування, художньої вишивки тощо; з композиції; з виконання завдань художньо-оформлювального характеру; організації виставок. Свою майстерність, художні навички воїни розвивають у таких жанрах, як: тематична картина, пейзаж, портрет, натюрморт, станкова графіка, плакат, ілюстрація. Образотворчі гуртки сприяють не тільки вдосконаленню художньо-творчих здібностей їх учасників, а й появі самодіяльних творів – активного засобу естетичного й морального виховання;

6) використання колективів літературної творчості, які поєднують самодіяльних військових поетів, прозаїків, драматургів, критиків. Літературно-творчі гуртки створюють зазвичай при бібліотеках. До керівництва ними залучають письменників, військових журналістів, викладачів літератури, бібліотечних працівників. Змістом роботи цих колективів є проведення бесід і лекцій з основ літературної майстерності, обговорення здобутків молодих авторів, аналіз кращих творів вітчизняної та закордонної прози і поезії, творчості майстрів української літератури, видання рукописних альманахів, організація зустрічей з літераторами;

7) використання колективів циркового мистецтва (виконавців оригінального жанру), в яких проводяться заняття з вивчення історії циркового мистецтва, фізичного розвитку, техніки циркового мистецтва, музичного й художнього оформлення, циркової режисури. Характерними для сучасного цирку є демонстрація фокусів, пантоміма та клоунада. Склад аматорського циркового колективу налічує не менш ніж 10 осіб, які працюють в основних видах циркового мистецтва, таких як: акробатика, еквілібристика, жонгливання, клоунада, гімнастика. Покази циркових колективів мають відбуватися під відповідний музичний супровід, у спеціальних сценічних костюмах, із використанням циркової атрибутики та спецефектів;

8) використання колективів кіно-, фотомистецтва, у яких проводяться заняття з вивчення історії кіно й фотографії; техніки кіно- й фотозйомки; режисерської, операторської, сценарної майстерності; організації переглядів, обговорень аматорських фільмів і світлин; виконання робіт оформлювального характеру (з фотолюбителями). Фотовідеолюбителі допомагають командирам і офіцерам із виховної роботи оперативно висвітлювати в наочній агітації процес бойової та гуманітарної підготовки; беруть участь у створенні фотовідеотеки, організації фотовиставок, випуску фотогазет.

Художня самодіяльність – це дієвий і доступний засіб широкої пропаганди мистецтва та задоволення культурних потреб воїнів. Головними показниками художньої самодіяльності є ідейний та художній рівень, масовість, актуальність репертуару, різноманітність жанрів, виконавська майстерність. Важливим засобом підвищення ідейно-емоційного впливу під час виступу художньої

самодіяльності є комплексне застосування кінофрагментів, діапозитивів, світлових, шумових, музичних, звукових ефектів та наочної агітації [12, 46].

Із метою розвитку постійно діючої художньої самодіяльності необхідно періодично оновлювати репертуар. Начальник клубу має особисто надавати допомогу в проведенні репетицій та здійснювати контроль, забезпечувати колектив художньої самодіяльності необхідними музичними інструментами, костюмами, заохочувати активістів.

Самодіяльна художня творчість виступає дієвим засобом виховання. Творча робота в різноманітних гуртках обов'язково поєднується з національно-патріотичним розвитком. Адже завдання національно-патріотичного виховання військовослужбовців засобами художньої самодіяльності насамперед полягають у тому, щоб допомогти захисникові Вітчизни, усвідомивши культурні традиції свого народу, визначити власні ціннісні орієнтири, навчитися прогнозувати спрямованість майбутніх культурних процесів [1].

Отже, національно-патріотичне виховання засобами художньої самодіяльності виконує низку важливих соціально-виховних функцій:

1) просвітницька функція (пропаганда духовної спадщини, історії України, загальноосвітніх, наукових, військових, правових знань);

2) культурно-виховна функція (долучення військовослужбовців до літератури, мистецтва);

3) розвиток творчих обдарувань (створення сприятливих умов для розкриття й розвитку творчих здібностей і талантів);

4) формування суспільної думки (згуртування військових колективів, створення і підтримання здорової морально-психологічної обстановки в процесі духовного спілкування);

5) інформаційно-комунікативна (духовне зближення різних за категоріями, віком, національністю, освітою людей, адаптація військовослужбовців до умов військової служби);

6) регулятивна функція (вплив на світогляд, переконання, норми моралі й соціальну поведінку особистості та військових колективів);

7) організація змістовного дозвілля (фестивалі, концерти, вистави, вечори відпочинку, робота гуртків, клубів за інтересами тощо).

На думку В. Ситника, «саме відданість рідній землі, любов до Батьківщини, рідного народу, його історії, мови, культури породжують національний менталітет, психіку і характер людини» [13, 14].

Отже, в Україні складаються соціально-політичні умови, коли військово-патріотичне виховання в Збройних силах стає процесом історично необхідним. Ядром національно-патріотичного виховання є українська культура з її народними піснями, танцями, святковими обрядами, звичаями, художніми виробами, іншими творчими проявами національного життя, а засобами національно-патріотичного виховання виступають мистецтво, художня творча самодіяльність, національні культурні традиції, звичаї, обряди, мова, народна мораль,

етика, естетика, родовід, рідна історія, краєзнавство, фольклор, народне мистецтво, народний календар, національна символіка, релігійні виховні традиції, форми та методи української етнопедагогіки.

Установи та підрозділи культури (до установ культури належать будинки офіцерів, музеї, ансамблі пісні й танцю, військові оркестри, а до підрозділів культури – військові клуби, бібліотеки, музеї (кімнати) бойової слави) нині стали основною функціональною силою національно-патріотичного виховання ЗСУ. У колективах театрального мистецтва може організовуватись робота над різними сценками-мініатюрами, тематичною програмою, літературно-музичними композиціями на тему історії становлення української нації, поетичними творами або циклами віршів видатних письменників, борців за незалежність нашої держави. Крім того, важливим соціально значущим закладом, що займається питаннями світобачення, ідеології та патріотизму, є театр. А колективи музичного мистецтва займаються розучуванням народних пісень, грою на музичних інструментах, створенням власних гуртів та написанням авторських пісень на військово-патріотичні теми. У хореографічних ансамблях особливе місце посідають заняття з вивчення історії і теорії українського військово-патріотичного танцю, постановки народних сольних та групових номерів.

В умовах ведення бойових дій художня самодіяльність спрямована на організацію духовно-змістовного дозвілля та культурного обслуговування військ. Тому основними завданнями художньої самодіяльності в роботі з особовим складом військової частини (підрозділу) в зоні ООС є підтримка та відновлення його моральних, психічних і фізичних сил, мобілізація на виконання бойових завдань та задоволення духовних (культурних) потреб військовослужбовців. Основною метою цієї діяльності є формування позитивної мотивації виконання бойових завдань у зоні ООС.

Вибір форм і методів організації художньої самодіяльності в роботі з особовим складом військової частини (підрозділу) в зоні ООС залежить від конкретних видів бойової діяльності й відпочинку особового складу.

Форми художньої самодіяльності – це організаційне поєднання засобів та методів впливу, а також людей за ідейно-тематичним задумом заходу. Вони поділяються за змістом на прості та комплексні.

Прості форми художньої самодіяльності – це ті, що їх реалізує один виконавець (учасник): художнє читання, сольні виступи вокалістів та інструменталістів, сольний танок, сольна пантоміма, сольні циркові виступи, зокрема й з елементами художнього читання (репризи).

Комплексні форми художньої самодіяльності характеризуються складністю структури, різноманітністю використовуваних методів і засобів: тематичні читання, вечори (відпочинку, вшанування, запитань та відповідей, кіновечори), усні журнали, університети культури, вікторини, кінофестивалі, кінолекції, конкурси художньої самодіяльності, клуби веселих і кмітливих, виставки, бали, карнавали, ритуальні дії (масові видовища) тощо.

Розвиток форм художньої самодіяльності також реалізується у проекті високомобільних груп ЗСУ від 2017 р. Саме вони проводять активну комунікаційну роботу серед військовослужбовців у зоні ООС [3]. На сьогодні працює близько 15 груп внутрішніх комунікацій, які розрізняються за видами діяльності. У кожному з них входять чотири підготовлені на спеціальних тренінгах спеціалісти: інспектор (найдосвідченіший комунікатор), психолог, священник, спеціаліст з інформаційних питань (ідеолог).

Варто звернути увагу на забезпечення культурологічних потреб захисників Батьківщини, яким займається, зокрема, група «Браво». Вона формується з військовослужбовців (працівників ЗСУ), цивільних діячів культури та мистецтва, які мають досвід та навички організації самодіяльної художньої творчості і здійснюють культурологічне забезпечення військовослужбовців.

Отже, сучасний розвиток ЗСУ вимагає піднесення ролі культури, художньої самодіяльності й мистецтва у процесі утвердження духовності, гуманістичних цілей, національної самовідданості, патріотизму.

Самодіяльна художня творчість формує у військовослужбовців почуття військового товариства, усвідомлене почуття любові та пошани до ЗСУ, до своєї Вітчизни, готовність стати на її захист, підвищує соціальну активність, сприяє їхньому всебічному та гармонійному розвитку.

Роль самодіяльної художньої творчості в національно-патріотичному вихованні полягає у використанні в армії різноманітних форм і засобів художньої самодіяльності, які допомагають захисникам Вітчизни створювати сприятливі умови для усвідомлення важливих історичних подій життя українського народу та держави, ролі й значення збереження культурних традицій народу в процесі формування власних орієнтирів щодо захисту цілісності та суверенітету країни.

Джерела та література:

1. Указ Президента України № 286 від 18.05.2019 року «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019?fbclid=IwAR1UFcAqCLOdIehYFbQhC-8fn376CSDhIVBLP2zSXvFpT6hse8Hmud3pLM#Text>. – Назва з екрана.
2. Наказ Генерального штабу Збройних сил України № 4 від 04.01.2017 року «Про затвердження інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних силах України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidnykmpz.info/ipz/nakaz-heneral-noho-shtabu-zbro-nykh-sy-4/>. – Назва з екрана.
3. Наказ Генерального штабу Збройних сил України № 345 від 22.10.2018 року «Про затвердження Інструкції з організації діяльності високомобільних груп внутрішніх комунікацій у Збройних силах України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidnykmpz.info/zagalni/nakaz-heneral-noho-shtabu-zs-ukrainy-v-2/>. – Назва з екрана.
4. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. – Дрогобич: Коло, 2003. – 528 с.
5. Військове виховання: історія, теорія та методика: навч. посібник / За ред. В.В. Ягунова. – К.: Graphic&Design, 2002. – 560 с.

6. Ганюкова І. Виховання військовослужбовців Збройних сил України на традиціях українського народу // Музейний збірник: зб. наук. пр. – К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. – С. 41–43.
7. Кам'янецькі артисти народного театру пісні виступили з концертами в зоні АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngp-ua.info/2016/01/25551>. – Назва з екрана.
8. Колективи художньої самодіяльності 45 Гарнізонного будинку офіцерів дали концерт для воїнів, які вирушають у зону ООС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2014/08/14/kolektivi-hudozhnoi-samodiyalnosti-45-garnizonnogo-budinku-oficeriv-dali-konczert>. – Назва з екрана.
9. Отиш О. Військові традиції і звичаї як чинники підвищення якості вищої військової освіти // Вища освіта України (Науковий та науково-методичний часопис). – К.: Педагогічна преса, 2014. – Т. 1 (3). – С. 59–63.
10. Патріотичні концерти для військовослужбовців. Запоріжжя. 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zoda.gov.ua/news/27438/patriotichni-kontserti.html>. – Назва з екрана.
11. Понайда У. Духовна місія в зоні АТО – акція «Фронтовий Вертеп 2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifnmti.edu.ua/uk/ivanofrankivskiyinatsionalnyimedychnyuiniversytet5>. – Назва з екрана.
12. Сидоренко Л. Основи прикладної культурології: навчально-методичний посібник / Л. Сидоренко. – Львів: НАСВ, 2017. – 100 с.
13. Ситник В. Духовно-гуманітарна політика у Збройних силах України та шляхи її вдосконалення // Армія і духовність: свобода совісті та віровизнання. – К., 1995. – С. 13–19.

© Любава СИДОРЕНКО

САМОДЕЯТЕЛЬНОЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ТВОРЧЕСТВО КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ

Анализируется самодеятельное художественное творчество как одна из важных форм культурологической работы в деле воспитания воина-патриота Украины на основе осознания им национально-исторических традиций и духовного наследия украинского народа. Особое внимание уделяется рассмотрению сути культурологической работы с военнослужащими в Вооруженных силах Украины. Сделан вывод о роли самодеятельного художественного творчества в национально-патриотическом воспитании военнослужащих.

Ключевые слова: культурологическая работа, художественная самодеятельность, национально-патриотическое воспитание, Вооруженные силы Украины, военнослужащие.

AMATEUR ART CREATION AS A COMPONENT OF CULTUROLOGICAL WORK IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

The author analyzes amateur art creation as one of the important forms of culturological work in the education of a soldier and a patriot of Ukraine on the basis of his awareness of national, historical traditions and spiritual heritage of the Ukrainian people.

The author states the fact that the profound changes in public life, in political structure of Ukraine as a sovereign independent state, the current socio-cultural situation, the process of building and developing the Armed Forces of Ukraine put new great demands on the education of the Ukrainian people, its servicemen and use in this matter the cultural achievements. Carrying out culturological work is especially important in military units, because it is designed to influence the national, patriotic, military, moral and aesthetic education of soldiers. Culturological work, together with other components of moral and psychological support, solves important tasks in the education of personnel, in the removal of psychological stress among servicemen and performs a number of other functions determined by its content.

The author reminds that amateur art plays an important role in culturological work. It forms a sense of military community in a great number of soldiers, awareness of their social duty to protect the homeland, increases social activity and promotes their comprehensive harmonious development. Amateur art is one of the forms of folk art, which includes the creation and reproduction of works of art by amateur performers who are engaged in creativity during leisure time.

The creative nature of military amateur art stimulates the creative development in professional military activity. Forming the personal qualities of soldiers (for example, creative thinking, responsibility, confidence, adherence to principles, self-control), amateur art actively influences the effectiveness of their duties, mastery of military knowledge. By developing creative thinking, amateur art helps the serviceman to develop the creative attitude to military affairs.

The importance of amateur art for the development of the personality of soldiers is also manifested in the fact that they are not limited to the perception of works of art; they are the creators of artistic values. Their participation in the creative process awakens stronger and faster in the personality of the creator and warrior than contemplation of works of art.

In combat, amateur art is aimed at organizing spiritual, meaningful leisure and cultural services for troops. Therefore, the main tasks of it are to support and to restore the moral, mental and physical strength of personnel of the military unit (unit) in the area of Joint Forces Operation, to mobilize them to perform combat missions and to meet the spiritual (cultural) needs of servicemen.

Amateur art creation makes a sense of military community in servicemen, a conscious sense of love and respect for the Armed Forces of Ukraine, for their homeland; it increases social activity, promotes their comprehensive and harmonious development.

The author makes a conclusion about an important role of amateur art creation in the national and the patriotic education of servicemen, which consists of various forms and means of amateur art in the army.

Keywords: *culturological work, amateur art, national and patriotic education, Armed Forces of Ukraine, servicemen.*